

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
ändring av lagstiftningen om statens affärsverk**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om statens affärsverk kompletteras med stadganden som gäller förhållandena mellan ett affärsverk och dess dotterbolag. Ett affärsverk och dess dotterbolag, där affärsverket har direkt bestämmanderätt på grundval av besittning av aktier, annan besittning eller ett avtal, skall utgöra en affärsverkskoncern. Dotterbolaget kan vara ett inhemskt eller ett utländskt aktiebolag eller ett därmed jämförbart bolag. Till affärsverkskoncernen skall emellertid inte höra ett sådant bolag där affärsverkets dotterbolag eller flera dotterbolag tillsammans har direkt bestämmanderätt.

Ett affärsverk skall inom de gränser som riksdagen godkänner kunna ges rätt att ställa säkerhet för lån som upptagits av ett dotterbolag som hör till affärsverkskoncernen. Det skall dock vara förbjudet att ställa säkerhet för ett sådant dotterbolags lån som ensamt eller tillsammans med andra dotterbolag besitter ett annat bolag. Statsrådet beslutar om fördelning-

en av säkerheterna mellan affärsverken samt om andra villkor.

I lagen föreslås vissa justeringar som gäller affärsverksstyrelsernas uppgifter samt affärsverkskoncernernas bokföring, revision och bokslut. Det föreslås att lagen om samarbete inom företag tillämpas på affärsverkskoncernerna i fråga om koncernsamarbetet.

Det föreslås att i lagen tas in ett stadgande som konstaterar statens subsidiära ansvar för affärsverkens upplåning. När lån eller bidrag beviljas skall affärsverken iaktta statsrådets bestämmelser. Dessutom föreslås att till lagen fogas stadganden som preciserar styrelsemedlemmarnas behörighet och befogenhet i affärsverken.

De nya stadgandena avses träda i kraft så snart som möjligt, dock så, att affärsverkskoncernernas bokslut första gången kan uppgöras med tillämpning av de föreslagna stadgandena för en räkenskapsperiod som börjar den 1 januari 1993.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och behovet av reform

1.1. Affärsverkskoncern

I 23 § 1 och 3 mom. lagen om statens affärsverk (627/87), nedan affärsverkslagen, stadgas om affärsverkens rätt att förvärva och överlåta aktier samt att använda de aktier de innehar. Enligt 1 § lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/91) tillämpas lagen inte på utövande av statens delägar-

rätt i aktiebolag som förvaltas av statens affärsverk.

De bestämmelser som statsrådet med stöd av 23 § affärsverkslagen utfärdat om affärsverks rätt att förvärva och överlåta aktier liksom om när statsrådets tillstånd skall inhämtas för förvärv och överlåtelse av aktier samt om de åtgärder besittningen av aktier medför för affärsverken ingår i statsrådets beslut om statliga affärsverks delägarskap i aktiebolag eller andra samfund (893/88).

Enligt 2 § i statsrådsbeslutet får ett affärs-

verk förvärva aktier endast i ett sådant bolag som är verksamt inom affärsverkets verksamhetsområde eller när det med tanke på skötseln av affärsverkets uppgifter är behövligt att förvärva aktier i bolaget. Dessutom innehåller statsrådsbeslutet bestämmelser om när värdet av de aktier som anskaffas skall anses så avsevärt eller när bolagsförhållandet skall anses vara av sådan betydelse att affärsverket måste inhämta statsrådets tillstånd. I 6 § i statsrådsbeslutet sägs att om bolagsordningen för ett sådant bolag i vilket affärsverket direkt eller indirekt har bestämmanderätten ändras till den del som gäller verksamhetsområdet eller aktiekapitalet eller om ett sådant bolag grundar eller förvärfvar ett dotterbolag, skall det ministerium som saken gäller underrättas i god tid innan beslutet fattas.

Affärsverkslagen innehåller inga stadganden om koncerner eller affärsverks dotterbolag. De inbördes förhållandena mellan ett affärsverk och ett sådant bolag, där affärsverket har bestämmanderätt på grundval av att det besitter aktier, är inte reglerade i någon författning. De statsrådsbeslut som utfärdats med stöd av affärsverkslagen innehåller några stadganden som gäller intressebolag och dotterbolag. I 23 § 3 mom. i lagen stadgas endast om utövandet av de rättigheter som tillkommer ägaren.

Koncernstadgandena i lagen om aktiebolag (734/78) gäller inte statens affärsverk. I 1 kap. 2 § lagen om aktiebolag stadgas om bolagsrättsliga koncerner, som består av moderbolaget jämte dotterbolag. En koncerns viktigaste kännetecken är att ett aktiebolag (moderbolaget) har bestämmanderätt i ett annat bolag (dotterbolaget). Till en koncern kan också höra flera bolag, varvid ett av bolagen är moderbolag och de andra dotterbolag.

Definitionen på koncern i lagen om aktiebolag anses föråldrad och snäv. Justitieministeriet tillsatte i januari 1990 en aktiebolagskommission med uppgift att före den 30 juni 1992 utarbeta förslag till revidering av lagen om aktiebolag. Kommissionen utreder även möjligheterna att revidera definitionen på koncern samt bl.a. de stadganden i anslutning till detta som godkänts och föreslagits i Europeiska gemenskaperna samt de koncernbestämmelser som tillämpas i EG:s medlemsstater.

En definition på koncern har även utarbetats av kommittén för revidering av bokföringslagstiftningen (kommittébetänkande 1990:45). Avsikten är att den regeringsproposition som

utarbetas på grundval av kommittéarbetet skall innehålla en ny och mera omfattande definition på koncern. Denna reglering skall utgöra grund även för den kommande bolagsrättsliga regleringen. Definitionen på koncern i affärsverkslagen kunde vid behov justeras så att den motsvarar den bolagsrättsliga definition som stadgas utgående från förslagen från aktiebolagskommissionen och kommittén för revidering av bokföringslagstiftningen.

Vissa affärsverk hade dotterbolag redan då de grundades. Affärsverken har också dotterbolag som de har fått statsrådets tillstånd att skaffa eller grunda. Flera affärsverk har för närvarande projekt på gång som syftar till att bolagisera verksamheten eller till att starta ny verksamhet genom köp eller grundande av dotter- eller intressebolag. I praktiken finns det redan affärsverkskoncerner samt helheter som består av ett affärsverk och dess intressebolag. På grund av det ovanstående förutsatte statsrådets finanspolitiska utskott den 1 februari 1991, då det förordade Post- och televerkets ansökan om grundande av två dotterbolag, att den del av Post- och televerkets resultat som skall utbetalas som vinst till staten inte äventyras på grund av att aktiebolagen grundas, och att då verkets bokslut fastställs skall även dotterbolagens bokslutsinformation ingå i föredragningshandlingarna. Dessutom förutsatte ministerutskottet att koncernstadganden skapas för affärsverken.

Staten är affärsverkens enda ägare och betydande finansär. Det har visat sig nödvändigt att reglera de ekonomiska förhållandena mellan affärsverken och de bolag som är i deras omedelbara besittning på grund av informationsbehovet. Koncernförhållandet gör det också möjligt att granska affärsverkets möjligheter att utbetala vinst beträffande affärsverkskoncernen. Sålunda är det nödvändigt att åstadkomma bestämmelser om uppgörandet av koncernbokslut.

I en bolagsrättslig koncern fattas finansierings- och investeringsbesluten i allmänhet centralt. Den helhet som en koncern utgör omfattar en sådan förmögenhet som är av betydelse då främmande kapital skall skaffas för affärsverksamheten. De olika delarna i en koncern enligt lagen om aktiebolag deltar också i stödjandet av de andra verksamhetsformerna genom att bevilja lån eller bidrag.

Enligt 23 § 4 mom. affärsverkslagen får affärsverken inte ställa säkerhet för främmande

förbindelser. Stadgandet innebär förbud för affärsverken att ställa garanti eller annan säkerhet för förbindelser som ett dotterbolag har ingått. Då lagen stiftades ansågs det inte motiverat att ge affärsverken möjlighet att utvidga statens ekonomiska ansvar och kapitalinsats till instanser som formellt stod utanför affärsverken.

Lagen om samarbete inom företag (725/78) trädde i kraft den 1 juli 1979. Med stöd av en särskild förordning (514/80) bestämdes att lagen från den 1 juli 1980 skulle tillämpas i flera av statens produktions- och affärsinrättningar, varav Kartcentralen, Statens tryckericentral, Statens måltidscentral och Statens datorcentral numera är statliga affärsverk. Det har inte längre varit möjligt att tillämpa lagen om samarbete inom företag sedan lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) trädde i kraft den 1 oktober 1988. Lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar har ändrats från den 1 mars 1991 så att ändringarna i stora drag motsvarar de ändringar som företogs i lagen om samarbete inom företag 1988. I lagen om samarbete inom företag har från ingången av 1991 ingått stadganden även om koncern och koncernsamarbete. Dessa stadganden ingår inte i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar.

Enligt 1 § lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar är syftet med det samarbete som reglerats i lagen att bereda personalen i statens ämbetsverk och inrättningar möjlighet att påverka det beslutsfattande som har betydelse för arbetet och arbetsförhållandena och som gäller ämbetsverkets verksamhet samt på samma gång främja effektivitet och ekonomi inom statsförvaltningen. I lagen har beaktats de speciella dragen i statsförvaltningen. Lagen innehåller några specialstadganden som gäller endast affärsverk. Mellan lagen om samarbete inom företag och lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar finns inga andra väsentliga skillnader än stadgandena om koncern och koncernsamarbete. Som en av de mindre skillnaderna kan nämnas till exempel det att stadgandena om överlåtelse eller fusionering av rörelse i lagen om samarbete inom företag inte har tagits med i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar såsom onödiga. Stadgandet om behandling av utbildnings- och omplaceringsmöjligheter i lagen om samarbete inom företag

ingår inte i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar. Stadgandet om rätt för enskilda ämbetsverk och inrättningar att ingå avtal i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar är smidigare än stadgandet i lagen om samarbete inom företag. I lagen om samarbete inom företag ingår dessutom ett särskilt stadgande om tillsyn, med stöd av vilket tillsyn över tillämpningen av lagen utövas av arbetsministeriet och parterna.

Statsrådet har den 7 mars 1991 utfärdat ett beslut om utvecklandet av statens personalpolitik och -administration. Punkt 7 i beslutet gäller utvecklande av samarbete och medbestämmande. Enligt den nämnda punkten genomförs samarbete i sammanslutningar som består av ett statligt affärsverk och aktiebolag där det har bestämmanderätt på ett sätt som motsvarar den allmänna innebörden i stadgandena om medbestämmande i koncern i lagen om samarbete inom företag. På motsvarande sätt förfars beträffande andra ämbetsverk och inrättningar och verksamhet som bedrivs i samband med dem i form av aktiebolag.

1.2. Behörighet och befogenheter för affärsverks styrelsemedlemmar som företräder personalen

Enligt 14 § 1 mom. affärsverkslagen förordnas styrelsens medlemmar av statsrådet för högst tre år i sänder. Minst en medlem skall företräda affärsverkets personal. Närmare stadganden om styrelsens sammansättning kan utfärdas i lagen eller förordningen om affärsverket. På detta sätt har förfarits i 1 § 3 mom. förordningen om Post- och televerket (928/89), 1 § 3 mom. förordningen om Statsjärnvägarna (936/89) samt i 1 § 3 mom. förordningen om Luftfartsverket (1124/90).

I affärsverkslagen ingår inga preciserande stadganden om personalföreträdarens behörighet, t.ex. om myndighet, medborgarskap eller anställningsförhållande till affärsverket och inte heller om styrelsemedlemmarnas befogenheter.

För närvarande försöker man sköta jävighetssituationer i affärsverkens styrelser på så sätt att man tillämpar lagen om förvaltningsförfarande (598/82). I motiveringen till affärsverkslagen konstaterades om denna situation att det kunde bli nödvändigt att precisera

styrelsens sammansättning uttryckligen i lagen bland annat i syfte att undvika en tillämpning av de stadganden om jäv som ingår i lagen om förvaltningsförfarande.

Lagen om personalrepresentation i företagens förvaltning (725/90), som trädde i kraft vid ingången av 1991, innehåller stadganden om behörighet och befogenheter för medlemmar som företräder personalen i företagets förvaltning. Enligt 3 § kan personalrepresentationen ordnas genom avtal eller såsom personalrepresentation som grundar sig på lag, om överenskommelse om representationen inte nås. Enligt 6 § skall personalrepresentanterna stå i arbetsförhållande till företaget samt vara myndiga, i Finland bosatta finska medborgare eller medborgare i något annat nordiskt land som inte är försatta i konkurs eller har meddelats näringsförbud. I 9 § 2 mom. stadgas att personalrepresentanterna inte har rätt att delta i behandlingen av ärenden som gäller val eller uppsägning av företagsledningen, ledningens avtalsvillkor, personalens anställningsvillkor eller stridsåtgärder. Då personalrepresentationen grundar sig på avtal kan i enlighet med 4 § 2 mom. avvikelser göras från stadgandet i 9 § 2 mom.

Lagen om personalrepresentation i företagens förvaltning gäller inte affärsverk. I motiveringen till lagen konstateras att affärsverkslagen och de lagar som gäller de enskilda affärsverken vid behov ändras separat för att en tillräcklig motsvarighet skall uppnås mellan statens affärsverk och de företag som avses i lagförslaget.

1.3. Statens subsidiära ansvar för affärsverkens lån

Ett affärsverk får enligt 8 § 1 mom. affärsverkslagen ta upp lån för sin verksamhet, om återbetalningstiden är kortare än ett år, samt ta upp leveranskrediter. Ett affärsverk får även med stöd av 8 § 2 mom. inom ramen för riksdagens samtycke ta upp annat lån.

Affärsverken svarar med den statliga egendom som de besitter för sina förbindelser och andra förpliktelser. Fordringsägarna skall kräva sina tillgodohavanden i första hand av affärsverken själva. Statens allmänna ansvar är subsidiärt. Om ett affärsverk inte förmår svara för sina åligganden i anslutning till lån

som tagits upp inom ramen för de fullmakter som beviljats det, måste i sista hand staten bära ansvaret för dem.

Både i affärsverkens internationella och inhemska affärsförbindelser har det förekommit osäkerhet om statens ansvar för affärsverkens lån ifall ett affärsverk självt inte förmår svara för dem. I affärsverkslagen behövs ett stadgande som motsvarar nuläget och som ger uttryck för statens subsidiära ansvar.

2. Reformförslagen

Det föreslås att till affärsverkslagen fogas en ny 4 a §, vars 1 och 2 mom. innehåller de förutsättningar under vilka ett affärsverk jämte dotterbolag bildar en sammanslutning som benämns affärsverkskoncern. Om begränsningarna för koncernförhållandet stadgas i 3 och 4 mom.

Affärsverkets dotterbolag kan vara ett inhemskt eller utländskt aktiebolag eller ett därmed jämförbart bolag. Affärsverkets dotterbolag är ett bolag där affärsverket har bestämmanderätt på grundval av direkt besittning av aktier. Med bestämmanderätt avses en besittningsandel som medför mer än hälften av det sammanlagda röstetalet av alla aktier i det andra bolaget. Affärsverket skall alltså besitta en sådan mängd aktier i sitt dotterbolag att affärsverket har mer än hälften av de röster dotterbolagets samtliga aktier medför. Det föreslagna 4 a § 1 mom. följer till väsentliga delar definitionen på en koncern som bildas av moderbolag och dotterbolag i 1 kap. 2 § 1 mom. första meningen lagen om aktiebolag.

Huvudregeln om affärsverkskoncerner i 1 mom. kompletteras av stadgandet i 4 a § 2 mom. Affärsverkets direkta faktiska bestämmanderätt i ett aktiebolag eller ett därmed jämförbart bolag samt de ekonomiska banden mellan affärsverket och bolaget, vilka band syns som en betydande andel i resultatet av bolagets verksamhet, utgör också en grund för bildandet av en koncernrelation. Ett stadgande med motsvarande innehåll om moderbolags- och dotterbolagsrelation ingår i 1 kap. 2 § 2 mom. lagen om aktiebolag.

I en affärsverkskoncern skall affärsverket kunna ha endast dotterbolag i sin direkta besittning. Till en affärsverkskoncern skall inte kunna höras affärsverkets dotterbolags egna dotterbolag eller flera dotterbolags gemensam-

ma dotterbolag. Om begränsningen stadgas i 4 a § 3 mom. Begränsningen är motiverad för att man skall kunna förhindra att affärsverkets dotterbolag bildar kedjor på ett okontrollerat sätt. En affärsverkskoncern skall vara betydligt mera inskränkt än en bolagsrättslig koncern enligt 1 kap. 2 § 1 mom. lagen om aktiebolag. Att affärsverkskoncernen avgränsas till en snäv sammanslutning måste från statens sida sett anses om en ändamålsenlig lösning varmed man även försöker säkra det inkomstföringskrav som staten uppställt för affärsverket. Affärsverkets affärsverksamhet sker med statens kapitalinsats och staten svarar subsidiärt för affärsverkets upplåning och förbindelser. Å andra sidan kan affärsverket inom ramen för den föreslagna affärsverkskoncernmodellen på behövt sätt nå de funktionella fördelar som utgör motivet för anskaffning eller bildande av dotterbolag.

På ett sådant dotterbolag till ett affärsverk, vars verksamhet utgör en oväsentlig del med ringa betydelse av affärsverkskoncernens verksamhet, är det inte nödvändigt att tillämpa stadgandena om dotterbolag till koncerner. Sådana dotterbolag kunde till exempel affärsverkens fastighetsaktiebolag vara. Om begränsningen stadgas i 4 a § 4 mom.

Ett affärsverk som tillsammans med sitt dotterbolag bildar en affärsverkskoncern föreslås få rätt att bevilja garanti eller annan säkerhet för dotterbolagets lån. Nu är ställandet av säkerhet förbjudet i 23 § 4 mom. affärsverkslagen och därför föreslås lagrummet bli ändrat även till denna del. Möjligheten att ställa säkerhet skall gälla endast lån, vars maximibelopp är känt, och inte till exempel leveranskrediter. Säkerhet får emellertid inte ställas för ett sådant dotterbolag som på grundval av besittning eller avtal har direkt bestämmanderätt i ett annat bolag och en betydande andel i resultatet av bolagets verksamhet. Det sistnämnda bolaget hör enligt 4 a § inte till affärsverkskoncernen. Affärsverket har endast begränsade möjligheter att styra verksamheten i de dotterbolag som dess dotterbolag besitter. Därför är det inte motiverat och inte heller ändamålsenligt för staten att ställa säkerhet för ett sådant dotterbolag som tillsammans med de dotterbolag det besitter bildar en så kallad underkoncern.

Enligt 64 § 2 mom. regeringsformen (1077/91) får statsborgen och statsgaranti beviljas enligt lag eller riksdagens samtycke. I

enlighet härmed skall det vara tillåtet för affärsverket att ställa säkerhet för ett dotterbolags lån endast inom ramen för riksdagens samtycke. Ett stadgande om saken med ovan angivna begränsningar föreslås bli intaget i 12 § som nytt 3 mom. och dessutom föreslås att 23 § 4 mom. ändras. Riksdagen ger sitt samtycke i samband med behandlingen av statsbudgeten eller som ett särskilt avgörande, varvid riksdagen för alla affärsverk gemensamt godkänner ett maximibelopp för säkerheterna. Statsrådet beslutar med stöd av bemyndigandet i 12 § 3 mom. om hur maximibeloppet av säkerheterna skall fördelas mellan affärsverken samt om andra villkor.

I affärsverkslagen ingår inga stadganden om ett affärsverks möjligheter att bevilja utomstående instanser lån eller bidrag. Det har visat sig vara viktigt att lagen preciseras till denna del med tanke på säkerställandet av statens intressen. Därför föreslås att till lagens 12 § fogas ett nytt 4 mom. Enligt det grundläggande stadgandet i detta lagrum skall affärsverken iaktta statsrådets bestämmelser när lån eller bidrag beviljas. Avsikten är att för statsrådet skall stadgas allmänt bemyndigande i saken. Med lån och bidrag avses de olika låne- och bidragsformer som ett affärsverk kan använda sig av i sin verksamhet.

En bolagsrättslig koncern är inte ett subjekt i beskattningen och ett dotterbolag som hör till en affärsverkskoncern är självständigt skattskyldig. Detsamma skall gälla även i affärsverkskoncernen. Avsikten är att genom ett statsrådsbeslut bestämma att ett affärsverk inte skall få betala koncernbidrag till sitt dotterbolag. Därför skall lagen om koncernbidrag vid beskattningen (825/86) inte heller bli tillämplig på relationen mellan affärsverket och dess dotterbolag.

Frågan om det eventuellt föreligger ett koncernförhållande framkommer konkret i synnerhet då affärsverkets bokslut samt koncernbokslut görs. Prövning av och ansvar för huruvida ett affärsverkskoncernförhållande föreligger mellan affärsverket och dess intressebolag, ankommer i första hand på affärsverkets styrelse och verkställande direktör. Affärsverkets revisorer skall också övervaka att de stadganden i lag som följer av koncernförhållandet iakttas beträffande koncernbokslutet.

De förändringar som föranleds av en affärsverkskoncern skall även tas med bland de uppgifter som i 13 § 2 mom. affärsverkslagen

stadgas för affärsverkets styrelse. Affärsverkets styrelse skall se till att de rättigheter som tillkommer aktieägaren beträffande de aktier affärsverket besitter i dotterbolaget utövas i dotterbolagets förvaltning. Affärsverkets styrelse skall ha till uppgift att fatta beslut om affärsverkets representation i dotterbolagets förvaltning. Styrelsen fattar beslut om ställande av säkerhet för dotterbolagets lån. Dessutom föreslås att stadgandena om affärsverkets penningrörelse och bokföring samt revision och bokslut i 19—21 §§ affärsverkslagen justeras på det sätt som affärsverkskoncernen föranleder. Då affärsverkets dotterbolag bildar en så kallad underkoncern måste det anses nödvändigt att affärsverkskoncernens bokslut innehåller relevanta uppgifter även om underkoncernen som helhet.

Till en affärsverkskoncern hörande dotterbolag är privaträttsliga aktiebolag. För personalens medbestämmande i dem gäller lagen om samarbete inom företag. Enligt 11 b § 1 mom. skall lagens stadganden om koncerner även tillämpas på företagskomplex som kan jämföras med i lagen särskilt angivna koncerner och i vilka moderföretagets företagsform är en annan än den nämnda. På affärsverkskoncerner skulle alltså redan nu tillämpas lagen om samarbete inom företag. Av denna anledning föreslås i 18 § affärsverkslagen ett stadgande som säger att i affärsverkskoncerner iaktas beträffande koncernsamarbete i tillämpliga delar vad som stadgas om koncernsamarbete i 11 c—11 e §§, 13 § 1 mom., 14 § 1 mom., 15 § och 16 § 1 mom. lagen om samarbete inom företag.

I 18 § affärsverkslagen föreslås även en sådan ändring att affärsverken själva skall ha rätt att besluta om de tillämpar lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar eller lagen om samarbete inom företag. Nu har affärsverken inte denna rättighet utan det stadgas att lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar skall tillämpas förutom i statens ämbetsverk och inrättningar även inom alla affärsverk från den 1 oktober 1988. Valfriheten är motiverad för att affärsverken skall kunna fatta avgörandet utgående från egna synpunkter, med beaktande av att det inte finns några betydande skillnader mellan de båda samarbetsystemen.

Det måste emellertid anses nödvändigt att affärsverkets beslut om att lagen om samarbete inom företaget skall tillämpas skall föregås av

förhandlingar enligt lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar. I dessa förhandlingar bör målet vara samförstånd mellan affärsverkets ledning och personalen i saken. Det är önskvärt att affärsverkets beslut är av engångsnatur och att det innebär ett stabilt samarbete mellan affärsverket och dess personal.

En del av affärsverkens personal står i tjänsteförhållande. I de situationer där lagen om samarbete inom företag tillämpas på affärsverket tillämpas nämnda lags stadganden om kollektivavtal eller om arbetstagare även på tjänstemännen. Dylika är t.ex. stadgandet i 3 § 2 mom. om enligt kollektivavtal vald huvudförtroendeman eller motsvarande samt stadgandet i 15 a § om arbetstagare eller funktionär som har rätt till gottgörelse.

I 15 § lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar stadgas om möjlighet för behörig statlig myndighet samt tjänstemanna- och arbetstagarföreningar att genom avtal avvika från vissa stadganden i lagen. Angående avtalen gäller enligt lagen vad som i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/70) stadgas om allmänna avtal. Sådana behöriga statliga myndigheter som avses i denna lag är finansministeriet för hela statsförvaltningens del samt de statliga verk som åläggs denna uppgift genom förordning. Med stöd av förordningen om statliga ämbetsverk och inrättningar som ingår samarbetsavtal (890/88) kan alla affärsverk ingå nämnda avtal.

Enligt 14 § lagen om samarbete inom företag kan arbetsgivares, arbetstagares och funktionärers föreningar, vilkas verksamhet omfattar hela landet, genom avtal avvika från vissa stadganden i lagen. Av denna anledning föreslås i 18 § 2 mom. företagens avtalsrätt enligt 14 § lagen om samarbete inom företag utvidgad även till de affärsverk som beslutar att övergå till att tillämpa sistnämnda lag. Ett sådant avtal skall även för tjänstemännens del ha samma rättsverkningskraft som ett kollektivavtal enligt lagen om kollektivavtal (436/46). Ett eventuellt avtal skall behandlas i sådant samarbetsförfarande som föregår ett beslut enligt 18 § 1 mom. Vid förhandlingarna vore det motiverat att samtidigt göra upp åtminstone huvudpunkterna i ett företag till nytt avtal.

Förutsättningarna för personalrepresentanternas behörighet samt begränsningarna rörande rättigheter, skyldigheter och ansvar i lagen om personalrepresentation i företagets förvalt-

ning föreslås bli intagna i 14 § 1 mom. och 14 a § affärsverkslagen på det sätt som anses ändamålsenligt. Huvudregeln i 14 § 1 mom. skall beträffande den person som representerar personalen i styrelsen vara att han är anställd vid affärsverket. Genom förordning skall man emellertid kunna avvika från huvudregeln av särskilda skäl som är specifika för ett affärsverk. I den föreslagna 14 a § avses med affärsverkets ledning de personer som utnämns av statsrådet eller affärsverkets styrelse.

Det föreslås att ett stadgande som konstaterar statens subsidiära ansvar för affärsverkens upplåning enligt 8 § 1 och 2 mom. affärsverkslagen intas i 8 § 3 mom. affärsverkslagen. Stadgandet är avsett att ge uttryck för de nuvarande ansvarsförhållandena inom affärsverkens upplåning.

3. Propositionens beredning

För beredningen och styrningen av genomförandet av statens affärsverksreform tillsatte finansministeriet 1985 en arbetsgrupp för statens affärsverk och en arbetsgrupp för utvecklande av statens affärsverk. Arbetsgruppen för utvecklande av statens affärsverk tillsatte i mars 1988 en sektion med uppgift att ge förslag till definition på begreppet koncern samt till andra åtgärder som koncernbegreppet medför. Sektionen överlämnade sin rapport i september 1988. Sektionen stannade i sina förslag för att framställa att ett statsrådsbeslut skulle utfärdas i saken.

Statsrådets finanspolitiska ministerråd meddelade den 1 februari 1991 anvisningar om de koncernstadganden som skall skapas för affärsverken. Finansministeriets tjänstemannaledning och ledningen för förvaltningsområdets affärsverk behandlade våren 1991 behoven att utveckla affärsverkslagen. Regeringspropositionen bygger på ministerutskottets anvisningar och de ställningstaganden som dess instanser anfört.

Vid finansministeriet utarbetades ett utkast till proposition om saken som tjänsteuppdrag. Utlåtanden om utkastet till proposition begärdes av justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, trafikministeriet, handels- och industriministeriet, arbetsministeriet, Luftfartsverket, Kartcentralen, Post- och televerket, Statens tryckercentral, Statsjärnvägarna, Statens måltidscentral, Statens datorcentral, Sta-

tens utvecklingscentral, statskontoret, statens revisionsverk, Akava r.f., FTFC:s Fackorganisation för offentliga områden FTFC-O r.f., TOC-Staten r.f. och Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.f.

I affärsverkens och de styrande ministeriernas utlåtanden anses stadgandena om en definition på affärsverkskoncern och om bokslut allmänt nödvändiga. Däremot har tjänstemanna- och arbetstagarorganisationerna förhållit sig reserverade till propositionen. De har ansett att affärsverk jämte dotterbolag hör till statsammanslutningen och att samma anställningsvillkor skall iaktas i dotterbolagen som i affärsverket. I organisationernas utlåtanden anses att stadgandena i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar skall tillämpas på affärsverkskoncerner. Remissinstanserna har allmänt ansett det nödvändigt att statens ansvar för affärsverkens och deras dotterbolags lån konstateras i affärsverkslagen. Med anledning av de utlåtanden som givits har propositionen ändrats och kompletterats betydligt då den fått sin slutliga utformning.

Om propositionen har förts samarbetsförhandlingar enligt avtalet om samarbete i personalfrågor angående statsförvaltningen och förvaltningsområdet med personer som utsetts av Akava r.f., FTFC:s Fackorganisation för offentliga områden FTFC-O r.f., TOC-Staten r.f. samt Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.f.

4. Propositionens organisatoriska verkningar

De föreslagna ändringarna inverkar på affärsverksstyrelsens uppgifter. Affärsverkets arbetande ledning skall vara representerad i dotterbolagets styrelse. Mellan affärsverket och dotterbolaget skall koncerninformationen fungera i enlighet med koncernpraxisen i lagen om aktiebolag. I bokföringen, revisionen och bokslutet skall de effekter som affärsverkskoncernerna föranleder beaktas och koncernpraxis enligt lagen om aktiebolag tillämpas. I statsrådets beslut om grunderna för statens affärsverks bokföring (866/88) meddelas nödvändiga föreskrifter om de praktiska åtgärderna. De föreslagna ändringarna inverkar också på statsrådets uppgifter, eftersom statsrådet fastställer affärsverkskoncernens bokslut.

Det föreslagna stadgandet om behörigheten

för den medlem som representerar personalen i styrelsen kan införas utan att affärsverkens nuvarande styrelsemedlemmar byts ut. Genom förordning skall man av särskilda skäl kunna avvika från huvudregeln, enligt vilken den medlem som representerar personalen skall vara anställd vid affärsverket. Beträffande de medlemmar som representerar personalen i Post- och televerkets, Statsjärnvägarnas samt Luftfartsverkets styrelser stadgas redan i förordningarna om dessa affärsverk som så, att styrelsens personalrepresentanter skall utses bland personer som affärsverkets mest representativa personalorganisationer föreslår.

ska verkningar, eftersom affärsverken står utanför statsbudgeten. Däremot har förslaget om koncernstruktur en effektiviserande inverkan på affärsverkens affärsverksamhet. Ett stadgande som konstaterar statens subsidiära ansvar vid affärsverkens låneupptagning skulle minska den osäkerhet som förekommit i affärsverkens affärsförhållanden och eventuellt sänka affärsverkens lånekostnader. Möjligheten att ställa säkerhet för ett till affärsverkskoncernen hörande dotterbolags lån kan inte förutspås ha några betydande ekonomiska verkningar. Säkerheternas storlek skulle alltid vara beroende av riksdagens samtycke.

5. Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionen har inga direkta statsekonomi-

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om statens affärsverk

4 a §. Affärsverkskoncern. Huvudregeln om affärsverk som jämte dotterbolag bildar affärsverkskoncerner ingår i 1 mom.

Huvudregeln om koncernförhållande kompletteras av ett stadgande i 2 mom., enligt vilket även faktisk bestämmanderätt samt s.k. ekonomisk intressegemenskap mellan affärsverk och dotterbolag kan utgöra grund för ett koncernförhållande. Faktisk bestämmanderätt i ett bolag kan uppstå på grundval av direkt aktieinnehav eller avtal eller både och. Faktisk direkt bestämmanderätt åstadkommer inte ensam ett koncernförhållande mellan affärsverk och bolag. En ytterligare förutsättning skall vara att det affärsverk som har bestämmanderätt har en betydande andel i resultatet av bolagets verksamhet. Det krav "betydande" som ställs på intressegemenskapen skall bedömas utgående från dotterbolagets förmodade verksamhetsresultat.

I 3 mom. stadgas om gränsdragningen för affärsverkskoncernernas del. Ett dotterbolaget

till ett dotterbolag som hör till en affärsverkskoncern eller flera dotterbolags gemensamma dotterbolag hör inte till koncernen. Affärsverkets och dess dotterbolags gemensamma dotterbolag kan höra till affärsverkskoncernen endast i det fall att det sistnämnda bolaget är i affärsverkets direkta besittning. Den föreslagna snäva definitionen på begreppet affärsverkskoncern innebär i praktiken att ett dotterbolag som har egna dotterbolag bildar en underkoncern enligt lagen om aktiebolag.

I 4 mom. ställs de dotterbolag, vilkas verksamhet med avseende på affärsverkskoncernens omfattning och verksamhet är ringa och oväsentlig, utanför koncernstadgandena.

Avsikten är inte att i egenlig mening ordna affärsverkskoncernernas förvaltning. I händelse det skulle uppstå behov därav, har statsrådet med stöd av bemyndigandet i 5 mom. rätt att vid behov meddela föreskrifter om de allmänna grunderna för affärsverkskoncernens förvaltning. Stadgandena i affärsverkslagen skulle tillämpas i första hand vid konfliktläge med stadgandena i lagen om aktiebolag.

8 §. Upplåning. Ett affärsverk ansvarar i första hand för sin egen upplåning. I 3 mom.

intas ett stadgande, vari konstateras att staten har subsidiärt ansvar för upplåningen.

12 §. Annan styrning. Till stadgandena om affärsverkens styrning fogas ett 12 § 3 mom, där affärsverken inom ramen för riksdagens samtycke ges möjlighet att ställa säkerhet för dotterbolags lån. Säkerhet får inte beviljas för ett sådant dotterbolag som tillsammans med de bolag det kontrollerar bildar en bolagsrättslig underkoncern. Med säkerhet avses garanti eller någon annan säkerhet. Ställande av säkerhet gäller sådana lån från inhemska eller utländska kreditinstitut vilkas maximibelopp är kända. Det skall inte vara tillåtet att ställa säkerhet för leveranskrediter. Statsrådet skall inom gränserna för riksdagens samtycke genom sina bestämmelser närmare styra affärsverkens ställande av säkerheter samt villkoren för säkerheterna.

Till paragrafen fogas också ett nytt 4 mom., som innehåller ett grundläggande stadgande om affärsverkens möjligheter att bevilja utomstående instanser lån eller bidrag. Enligt det föreslagna 4 mom. skall affärsverken iakttä statsrådets bestämmelser om affärsverkens långivning och bidrag. Statsrådets befogenhet skall omfatta alla lån och bidrag som affärsverken beviljar. Bestämmelserna skall t.ex. gälla lån som ett affärsverk beviljar sitt dotterbolag. Med stöd av det föreslagna stadgandet kan ett ändamålsenligt och i fortsättningen utvecklingsbart system genomföras, med hjälp av vilket beviljandet av lån och bidrag kan övervakas och hållas under kontroll.

13 §. Styrelsen. Företeckningen över uppgifter som ankommer på styrelsen i 2 mom. får en klarare ordalydelse och ändras på det sätt som affärsverkskoncernerna föranleder. Uppgifterna i de punkterna 1 och 2 sammanslås och blir punkt 1. Momentets 2 punkt upphävs.

Till paragrafens 2 mom. fogas en ny 4 a punkt enligt vilken styrelsen beslutar om utövandet av de rättigheter som tillkommer aktieägarna. Styrelsen ger sin representant vid bolagsstämman handlingsdirektiv bland annat vid valet av dotterbolags styrelse, verkställande direktör och revisorer. För affärsverkskoncernen är det viktigt att de centrala besluten om hur koncernen skall styras fattas av samma organ. Till styrelsens uppgifter fogas styrelsens befogenhet att ställa säkerhet för dotterbolags förbindelser. Det är fråga om ställande av garanti eller någon annan säkerhet. Säkerhet får emellertid inte beviljas för ett sådant dot-

terbolag som är en del av en underkoncern. Affärsverket får inte heller bevilja koncernbidrag.

Till affärsverksstyrelsens nuvarande uppgifter hör enligt punkt 6 i 2 mom. att göra upp affärsverkets bokslut och sända det till statsrådet för fastställelse. Till punkten görs ett tillägg enligt vilket styrelsens uppgift också skall vara att uppgöra koncernbokslutet och sända det till statsrådet för fastställelse. Detta omfattar även styrelsens skyldighet att se till att man i affärsverkskoncernen iakttar de procedurer enligt lagen om aktiebolag som gäller koncerners redovisningsväsende och bokslutspraxis.

Ordalydelsen i 2 mom. 7 punkten görs klarare så att beslutandet om vem som har rätt att företräda affärsverket ändras till beslutande om vem som har rätt att teckna affärsverkets namn.

14 §. Förordnande och befriande av styrelse. Till 1 mom. fogas en huvudregel om personalrepresentantens behörighet, enligt vilken representanten skall vara anställd hos affärsverket. Av särskilda skäl skall man emellertid kunna avvika från denna huvudregel genom förordning.

14 a §. Befogenheter för den medlem som företräder personalen. I affärsverkets styrelse skall personalrepresentanten ha samma rättigheter och skyldigheter som styrelsens andra medlemmar. På personalrepresentanterna tillämpas redan nu jävighetsstadgandena enligt lagen om förvaltningsförfarande. Nu stadgas om vissa situationer som klart kan jämföras med jäv. Personalrepresentanten får inte delta i handläggningen av ärenden som gäller val eller avskedande av ledningen, ledningens avtalsvillkor och personalens anställningsvillkor. Affärsverkets ledning omfattar de personer som statsrådet eller affärsverkets styrelse utser. Personalrepresentanten får inte heller delta i handläggningen av ärenden som gäller stridsåtgärder. Begränsningarna av personalrepresentantens befogenheter motsvarar till innehållet begränsningarna i 9 § 2 mom. lagen om personalrepresentation i företagets förvaltning.

16 §. Personalen. Stadgandet i 2 mom. om att affärsverket beslutar om sådan överföring av en tjänst vid ett affärsverk som avses i 8 § statstjänstemannalagen upphävs. Nämnda paragraf har efter att affärsverkslagen givits ändrats under åren 1990 och 1992 så att en tjänst kan överföras till en annan enhet vid samma ämbetsverk än den enhet som den har

inrättats vid eller vid ett annat ämbetsverk. På grund av denna ändring har stadgandet i 16 § 2 mom. affärsverkslagen om överföring av tjänster visat sig onödigt.

18 §. *Personalens deltagande.* I affärsverk iaktas ett samarbetsförfarande enligt lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar eller lagen om samarbete inom företag, enligt vad affärsverket beslutar om saken. Avtallsrätten i lagen om samarbete inom företag skall även gälla affärsverk som beslutar att börja tillämpa denna lag. I affärsverkskoncerner tillämpas stadgandena om koncernsamarbete i lagen om samarbete inom företag.

19 §. *Penningrörelse och bokslut.* Enligt 2 mom. utfärdar statsrådet nödvändiga bestämmelser om bokföringen även för affärsverkskoncerner.

Affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokföring grundar sig enligt 2 mom. i tillämpliga delar på bokföringslagen och lagen om aktieföretag samt på författningar och föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem.

20 §. *Revision.* Stadgandena om revision i 20 § affärsverkslagen ändras med iakttagande av stadgandena i lagen om aktieföretag så att riktig och tillräcklig koncerninformation säkras.

Affärsverkets revisorer har till uppgift att granska affärsverkskoncernens bokslut. Affärsverkets styrelse skall se till att minst en av affärsverkets revisorer väljs till revisor i dotterbolaget. Statsrådet meddelar närmare föreskrifter om revision i affärsverk och affärsverkskoncerner. Även affärsverkskoncernerna skall, liksom affärsverken redan nu, granskas av statsrevisorerna och statens revisionsverk.

21 §. *Bokslut.* Till statsrådets uppgifter hör, utöver fastställandet av affärsverkens beslut, att fastställa även affärsverkskoncernernas bokslut. Affärsverken skall årligen till statsrådet avge en berättelse över sin egen och affärsverkskoncernens verksamhet.

23 §. *Delägarskap och andra förbindelser.* Affärsverken är enligt 4 mom. förbjudna att ställa säkerhet för främmande förbindelser. Trots att ett dotterbolag som hör till en affärsverkskoncern inte anses som främmande i förhållande till affärsverket, får affärsverket ställa säkerhet för dotterbolag endast med stöd av riksdagens samtycke och inom ramen för det markbelopp som statsrådet anvisat affärsverket. Säkerhet får emellertid inte ställas för ett dotterbolag som ensamt eller tillsammans

med flera dotterbolag kontrollerar andra bolag och således bildar en underkoncern.

1.2. Lagen om samarbete inom företag

2 §. *Tillämpningsområde.* Till 2 mom. fogas ett stadgande enligt vilket lagen under de förutsättningar om vilka stadgas i 18 § affärsverkslagen kan tillämpas även vid statens affärsverk.

1.3. Lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar

2 §. *Tillämpningsområde.* Till 1 mom. fogas ett stadgande enligt vilket lagen under de förutsättningar om vilka stadgas i 18 § affärsverkslagen tillämpas vid statens affärsverk.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Statsrådets beslut om grunderna för statens affärsverks bokföring borde ändras så att beslutet justeras och till det fogas de bestämmelser om bokföring, revision och bokslut som föranleds av affärsverkskoncernerna.

3. Ikraftträdande

Ändringarna av affärsverkslagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt, dock så, att affärsverkskoncernernas bokslut första gången kan uppgöras och fastställas med iakttagande av de föreslagna stadgandena för en räkenskapsperiod som börjar den 1 januari 1993.

De behörighetsvillkor som i 14 § 1 mom. föreslås gälla beträffande den medlem i styrelsen som representerar personalen tillämpas första gången då affärsverket tillsätter följande styrelse.

Vid ikraftträdande av denna lag blir de stadganden som gäller avtalsbaserat koncernsamarbete tillämpliga. Det är tillbörligt att skyldigheterna med tanke på de situationer i vilka avtal inte kommer till stånd skall iaktas senare. Av denna anledning föreslås att skyldigheterna skall iaktas från och med ingången av år 1993, likväl senast och alla delar inom sex månader från denna tidpunkt.

4. Lagstiftningsordning

Affärsverkslagen stiftades i den ordning som 67 § riksdagsordningen föreskriver. Lagstiftningsordningen berodde på att vissa stadganden i lagen innebar ett undantag från stadgandena om inrättandet av statliga tjänster i regeringsformen samt från vissa stadganden om statsekonomi i regeringsformen till den del det är fråga om upptagande av statens inkomster och utgifter i det årliga statsförslaget samt affärsverkens upplåning.

Den lag som nu föreslås ingriper inte i de

ovan avsedda stadgandena i regeringsformen och ändrar inte de stadganden i affärsverkslagen som ansluter sig till dem. Enligt regeringens uppfattning kan saken behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Ovan nämnda stadganden har ändrats genom den ändring av VI kap. regeringsformen som trädde i kraft den 1 mars 1992 (1077/91) och genom vilken regeringsformens stadganden om affärsverk har gjorts tidsenliga.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om statens affärsverk

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87) 13 § 2 mom. 2 punkten ändras 8 § 3 mom., 13 § 2 mom. 1, 6 och 7 punkten, 14 § 1 mom., 16 § 2 mom., 18 §, 19 § 2 mom., 20 § 2 mom., 21 § och 23 § 4 mom., av dessa lagrum 18 § sådan den lyder i lag av den 1 juli 1988 (653/88), samt fogas till lagens 1 kap. en ny 4 a §, till 12 § nya 3 och 4 mom., till 13 § 2 mom. en ny 4 a punkt, till lagen en ny 14 a § samt till 20 § nya 3—5 mom. som följer:

4 a §

Affärsverkskoncern

Innehar ett affärsverk direkt så många aktier i ett inhemskt eller utländskt aktiebolag eller ett därmed jämförbart bolag att affärsverket har mer än hälften av de röster som samtliga aktier i bolaget medför, är bolaget affärsverkets dotterbolag. Affärsverket och dotterbolaget utgör en statlig affärsverkskoncern (*affärsverkskoncern*).

Har ett affärsverk annars på basis av besittning eller avtal direkt bestämmanderätt i ett bolag och en betydande andel i resultatet av bolagets verksamhet, är bolaget likaså affärsverkets dotterbolag.

Till en affärsverkskoncern hör inte sådana andra bolag som kontrolleras av ett dotterbolag eller av flera dotterbolag gemensamt.

På ett affärsverks dotterbolag vars verksamhet utgör en oväsentlig del av affärsverkskoncernens verksamhet tillämpas inte vad som stadgas i 1 och 2 mom.

Statsrådet meddelar vid behov föreskrifter om de allmänna grunderna för affärsverkskoncerners förvaltning.

8 §

Upplåning

Om ett affärsverk inte förmår svara för sin upplåning, svarar staten för den. Föreskrifter om gränser och villkor för affärsverkens upplåning meddelas av statsrådet.

12 §

Annan styrning

Ett affärsverk kan inom gränserna för riksdagens samtycke ges rätt att ställa säkerhet för ett till affärsverkskoncernen hörande dotterbolags lån. Säkerhet får dock inte ställas för ett sådant dotterbolags lån som ensamt eller tillsammans med flera dotterbolag kontrollerar ett annat bolag. Statsrådet meddelar föreskrifter

om gränser och villkor för affärsverkens säkerheter.

När lån eller bidrag beviljas skall affärverken iaktta statsrådets bestämmelser.

13 §

Styrelsen

Styrelsen har särskilt till uppgift att

1) inom ramen för de beslut som riksdagen fattat med stöd av 10 § 1 punkten och statsrådet med stöd av 11 § 1 mom. 1 punkten besluta om utvecklande av affärsverkets verksamhet samt om ett lämpligt system för administrationen och ekonomin,

4 a) i fråga om de aktier som affärsverket innehar besluta om utövändet av aktieägarens rättigheter i administrationen av ett dotterbolag som hör till affärsverkskoncernen samt att inom de gränser som bestäms med stöd av 12 § 3 mom. besluta om ställande av säkerhet för ett dotterbolags lån,

6) uppgöra affärsverkets och affärsverkskoncernens bokslut samt sända dem till statsrådet för fastställelse,

7) besluta om vem som har rätt att teckna affärsverkets namn, samt att

14 §

Förordnande och befriande av styrelse

Styrelsens medlemmar förordnas av statsrådet för högst tre år i sänder. Minst en medlem skall företråda affärsverkets personal. Den medlem som företräder personalen skall vara anställd hos affärsverket, om inte något annat av särskilda skäl stadgas genom förordning. Närmare stadganden om styrelsens sammansättning och tillsättandet av den utfärdas vid behov i lagen eller förordningen om affärsverket.

14 a §

Befogenheter för den medlem som företräder personalen

Den medlem som företräder personalen har samma rättigheter och skyldigheter som de andra styrelsemedlemmarna. Företrädaren för

personalen har dock inte rätt att delta i behandlingen av ärenden som gäller val eller uppsägning av affärsverksledningen, ledningens avtalsvillkor, personalens anställningsvillkor eller stridsåtgärder.

16 §

Personalen

Tjänsterna vid ett affärsverk inrättas och indras av statsrådet som också ändrar deras benämningar, om inte i lagen om affärsverket stadgas att detta ankommer på affärsverket.

18 §

Personalens deltagande

På affärsverken kan, enligt vad affärsverket har beslutat därom, i stället för lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) tillämpas lagen om samarbete inom företag (725/78). Vid koncernsamarbete inom en affärsverkskoncern iaktas i tillämpliga delar vad som stadgas 11 c—11 e §§, 13 § 1 mom., 14 § 1 mom., 15 § och 16 § 1 mom. i sistnämnda lag.

Ett affärsverk på vilket lagen om samarbete inom företag tillämpas kan ingå ett sådant avtal som avses i 14 § i nämnda lag.

19 §

Penningrörelse och bokföring

Statsrådet bestämmer med beaktande av stadgandena i bokföringslagen (655/73) och lagen om aktiebolag (734/78) om grunderna för affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokföring. Statskontoret meddelar närmare föreskrifter om affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokföring.

20 §

Revision

Revisorerna för ett affärsverk skall även granska affärsverkskoncernens bokslut.

Har ett affärsverk ett dotterbolag som hör till en affärsverkskoncern, skall affärsverket sörja för att till revisor för dotterbolaget väljs, om möjligt, minst en av affärsverkets revisorer. Affärsverkets revisor har rätt att granska ett

dotterbolag i den utsträckning han anser detta nödvändigt samt att få sådan utredning och hjälp som han begär av dotterbolagets styrelse och verkställande direktör.

Statsrådet kan meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Affärsverken och affärsverkskoncernerna granskas av statsrevisorerna och statens revisionsverk.

21 §

Bokslut

Statsrådet fastställer affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokslut. Statsrådet beslutar på basis därav hur affärsverkets vinst skall beaktas som inkomst i statsbudgeten samt om andra åtgärder som affärsverkets verksamhet och ekonomi föranleder. Finansministeriet meddelar vid behov föreskrifter om hur affärsverkens vinst skall inbetalas i förskott.

Ett affärsverk skall årligen till statsrådet avge en berättelse över sin och affärsverkskoncernens verksamhet.

23 §

Delägarskap och andra förbindelser

Affärsverken får inte ställa säkerhet för

främmande förbindelser. Säkerhet för ett dotterbolag som hör till en affärsverkskoncern får dock ställas inom de gränser som bestäms i 12 § 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Koncernbokslut enligt denna lag skall första gången uppgöras för den räkenskapsperiod som börjar den 1 januari 1993.

En affärsverksstyrelse som tillsatts med stöd av tidigare gällande stadganden fortsätter sin verksamhet till utgången av mandatperioden.

De revisorer för ett till en affärsverkskoncern hörande dotterbolag som har tillsatts innan denna lag trätt i kraft fortsätter sin verksamhet till räkenskapsperiodens utgång.

Vid koncernsamarbete som nämns i 18 § skall dock de skyldigheter som avses i 11 d och 11 e §§ lagen om samarbete inom företag samt straffstadgandena i 16 § i samma lag iaktas från den 1 januari 1993 så att de arrangemang som gäller koncernsamarbete skall genomföras inom sex månader från denna tidpunkt.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 2 § lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 2 mom. lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78), sådant detta lagrum lyder i lag av den 1 juli 1988 (652/88), som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte i statens ämbetsverk eller inrättningar, inte heller i en kommuns eller andra offentligrättsliga samfunds ämbetsverk eller inrättningar. Lagen tillämpas på sådana statliga affärsverk som med stöd av 18 § lagen om statens affärsverk så beslutat. På produktionsinrättningar och affärsverk som tillhör en

kommun eller något annat offentligrättsligt samfund än staten tillämpas denna lag i enlighet med vad som stadgas genom förordning.

Denna lag träder i kraft den 1
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen försätter får vidtas innan den träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av 2 § lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 1 mom. lagen den 1 juli 1988 om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på samarbete mellan arbetsgivaren och personalen i statens ämbetsverk och inrättningar. På statliga affärsverk tillämpas lagen enligt vad som stadgas i 18 § lagen om statens affärsverk. För ämbetsverken

och inrättningarna används i lagen benämningen verk.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen försätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 10 april 1992

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Minister *Ilkka Kanerva*

1.

Lag

om ändring av lagen om statens affärsverk

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen den 10 juli 1987 om statens affärsverk (627/87) 13 § 2 mom. 2 punkten,
 ändras 8 § 3 mom., 13 § 2 mom. 1, 6 och 7 punkten, 14 § 1 mom., 16 § 2 mom., 18 §, 19 § 2
 mom., 20 § 2 mom., 21 § och 23 § 4 mom.,
 av dessa lagrum 18 § sådan den lyder i lag av den 1 juli 1988 (653/88), samt
 fogas till lagens 1 kap. en ny 4 a §, till 12 § nya 3 och 4 mom., till 13 § 2 mom. en ny 4 a punkt,
 till lagen en ny 14 a § samt till 20 § nya 3—5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Affärsverkskoncern

Innehar ett affärsverk direkt så många aktier i ett inhemskt eller utländskt aktiebolag eller ett därmed jämförbart bolag att affärsverket har mer än hälften av de röster som samtliga aktier i bolaget medför, är bolaget affärsverkets dotterbolag. Affärsverket och dotterbolaget utgör en statlig affärsverkskoncern (affärsverkskoncern).

Har ett affärsverk annars på basis av besittning eller avtal direkt bestämmanderätt i ett bolag och en betydande andel i resultatet av bolagets verksamhet, är bolaget likaså affärsverkets dotterbolag.

Till en affärsverkskoncern hör inte sådana andra bolag som kontrolleras av ett dotterbolag eller av flera dotterbolag gemensamt.

På ett affärsverks dotterbolag vars verksamhet utgör en oväsentlig del av affärsverkskoncernens verksamhet tillämpas inte vad som stadgas i 1 och 2 mom.

Statsrådet meddelas vid behov föreskrifter om de allmänna grunderna för affärsverkskoncerners förvaltning.

8 §

Upplåning

Bestämmelser om gränser och villkor för affärsverkens upplåning utfärdas av statsrådet.

Om ett affärsverk inte förmår svara för sin upplåning, svarar staten för den. Föreskrifter om gränser och villkor för affärsverkens upplåning meddelas av statsrådet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Annan styrning

Ett affärsverk kan inom gränserna för riksdagens samtycke ges rätt att ställa säkerhet för ett till affärsverkskoncernen hörande dotterbolags lån. Säkerhet får dock inte ställas för ett sådant dotterbolags lån som ensamt eller tillsammans med flera dotterbolag kontrollerar ett annat bolag. Statsrådet meddelar föreskrifter om gränser och villkor för affärsverkens säkerheter.

När lån eller bidrag beviljas skall affärsverken iaktta statsrådets bestämmelser.

13 §

Styrelsen

Styrelsen har särskilt till uppgift att

1) besluta om principerna för affärsverkets verksamhet och om utvecklande av denna inom ramen för de beslut som riksdagen fattat med stöd av 10 § 1 punkten och statsrådet med stöd av 11 § 1 mom. 1 punkten,

2) besluta om ett lämpligt system för affärsverkets administration och ekonomiförvaltning,

1) inom ramen för de beslut som riksdagen fattat med stöd av 10 § 1 punkten och statsrådet med stöd av 11 § 1 mom. 1 punkten besluta om utvecklande av affärsverkets verksamhet samt om ett lämpligt system för administrationen och ekonomin,

4 a) i fråga om de aktier som affärsverket innehar besluta om utövandet av aktieägarens rättigheter i administrationen av ett dotterbolag som hör till affärsverkskoncernen samt att inom de gränser som bestäms med stöd av 12 § 3 mom. besluta om ställande av säkerhet för ett dotterbolags lån,

6) uppgöra bokslutet och sända det till statsrådet för fastställande,

7) besluta om vem som har rätt att företräda affärsverket, samt att

6) uppgöra affärsverkets och affärsverkskoncernens bokslut samt sända dem till statsrådet för fastställelse,

7) besluta om vem som har rätt att teckna affärsverkets namn, samt att

14 §

Förordnande och befriande av styrelse

Styrelsens medlemmar förordnas av statsrådet för högst tre år i sänder. Minst en medlem skall företräda affärsverkets personal. Närmare stadganden om styrelsens sammansättning och tillsättandet av den utfärdas vid behov i lagen eller förordningen om affärsverket.

14 §

Förordnande och befriande av styrelse

Styrelsens medlemmar förordnas av statsrådet för högst tre år i sänder. Minst en medlem skall företräda affärsverkets personal. *Den medlem som företräder personalen skall vara anställd hos affärsverket, om inte något annat av särskilda skäl stadgas genom förordning.*

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Närmare stadganden om styrelsens sammansättning och tillsättandet av den utfärdas vid behov i lagen eller förordningen om affärsverket.

14 a §

Befogenheter för den medlem som företräder personalen

Den medlem som företräder personalen har samma rättigheter och skyldigheter som de andra styrelsemedlemmarna. Företrädaren för personalen har dock inte rätt att delta i behandlingen av ärenden som gäller val eller uppsägning av affärsverksledningen, ledningens avtalsvillkor, personalens anställningsvillkor eller stridsåtgärder.

16 §

Personalen

Tjänsterna vid ett affärsverk inrättas och indras av statsrådet som också ändrar deras benämningar, om inte i lagen om affärsverket stadgas att detta ankommer på affärsverket. *Om sådan överföring av en tjänst vid ett affärsverk som avses i 8 § statstjänstemannalagen beslutar affärsverket.*

Tjänsterna vid ett affärsverk inrättas och indras av statsrådet som också ändrar deras benämningar, om inte i lagen om affärsverket stadgas att detta ankommer på affärsverket.

18 §

Personalens deltagande

I affärsverken tillämpas lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88).

18 §

Personalens deltagande

På affärsverken kan, enligt vad affärsverket har beslutat därom, i stället för lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) tillämpas lagen om samarbete inom företag (725/78). Vid koncernsamarbete inom en affärsverkskoncern iakttas i tillämpliga delar vad som stadgas 11 c—11 e §§, 13 § 1 mom., 14 § 1 mom., 15 § och 16 § 1 mom. i sistnämnda lag.

Ett affärsverk på vilket lagen om samarbete inom företag tillämpas kan ingå ett sådant avtal som avses i 14 § i nämnda lag.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Penningrörelse och bokföring

Statsrådet bestämmer om grunderna för affärsverkens bokföring, med beaktande av stadgandena i bokföringslagen (655/73). Statskontoret utfärdar närmare bestämmelser om bokföringen.

Statsrådet bestämmer med beaktande av stadgandena i bokföringslagen (655/73) och lagen om aktiebolag (734/78) om grunderna för affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokföring. Statskontoret meddelar närmare föreskrifter om affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokföring.

20 §

Revision

Affärsverken granskas av statsrevisorerna och statens revisionsverk.

Revisorerna för ett affärsverk skall även granska affärsverkskoncernens bokslut.

Har ett affärsverk ett dotterbolag som hör till en affärsverkskoncern, skall affärsverket sörja för att till revisor för dotterbolaget väljs, om möjligt, minst en av affärsverkets revisorer. Affärsverkets revisor har rätt att granska ett dotterbolag i den utsträckning han anser detta nödvändigt samt att få sådan utredning och hjälp som han begär av dotterbolagets styrelse och verkställande direktör.

Statsrådet kan meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Affärsverken och affärsverkskoncernerna granskas av statsrevisorerna och statens revisionsverk.

21 §

Bokslut

Statsrådet fastställer affärsverkens bokslut. Statsrådet beslutar på grundvalen därav hur vinsten skall beaktas som inkomst i statsförslaget samt om andra åtgärder som affärsverkets verksamhet och ekonomiska resultat föranleder. Finansministeriet utfärdar vid behov bestämmelser om hur affärsverkens vinst skall inbetalas i förskott.

Affärsverken skall årligen till statsrådet avge en berättelse över sin verksamhet.

21 §

Bokslut

Statsrådet fastställer affärsverkens och affärsverkskoncernernas bokslut. Statsrådet beslutar på basis därav hur affärsverkets vinst skall beaktas som inkomst i statsbudgeten samt om andra åtgärder som affärsverkets verksamhet och ekonomi föranleder. Finansministeriet meddelar vid behov föreskrifter om hur affärsverkens vinst skall inbetalas i förskott.

Ett affärsverk skall årligen till statsrådet avge en berättelse över sin och affärsverkskoncernens verksamhet.

23 §

Delägarskap och andra förbindelser

Affärsverken får inte ställa säkerhet för främmande förbindelser.

Affärsverken får inte ställa säkerhet för främmande förbindelser. *Säkerhet för ett dot-*

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

terbolag som hör till en affärsverkskoncern får dock ställas inom de gränser som bestäms i 12 § 3 mom.

*Denna lag träder i kraft den 199
Koncernbokslut enligt denna lag skall första gången uppgöras för den räkenskapsperiod som börjar den 1 januari 1993.*

En affärsverksstyrelse som tillsatts med stöd av tidigare gällande stadganden fortsätter sin verksamhet till utgången av mandatperioden.

De revisorer för ett till en affärsverkskoncern hörande dotterbolag som har tillsatts innan denna lag trätt i kraft fortsätter sin verksamhet till räkenskapsperiodens utgång.

Vid koncernsamarbete som nämns i 18 § skall dock de skyldigheter som avses i 11 d och 11 e §§ lagen om samarbete inom företag samt straffstadgandena i 16 § i samma lag iakttas från den 1 januari 1993 så att de arrangemang som gäller koncernsamarbete skall genomföras inom sex månader från denna tidpunkt.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 2 § lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 2 mom. lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78), sådant detta lagrum lyder i lag av den 1 juli 1988 (652/88), som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte i statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk, ej heller i en kommuns eller ett annat offentligrättsligt samfunds ämbetsverk eller inrättningar. På produktionsinrättningar eller affärsverk som tillhör en kommun eller något annat offentligrättsligt samfund än staten tillämpas denna lag i enlighet med vad som stadgas genom förordning.

Denna lag tillämpas inte i statens ämbetsverk eller inrättningar, inte heller i en kommuns eller andra offentligrättsliga samfunds ämbetsverk eller inrättningar. *Lagen tillämpas på sådana statliga affärsverk som med stöd av 18 § lagen om statens affärsverk så beslutat.* På produktionsinrättningar och affärsverk som tillhör en kommun eller något annat offentligrättsligt samfund än staten tillämpas denna lag i enlighet med vad som stadgas genom förordning.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av 2 § lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § 1 mom. lagen den 1 juli 1988 om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/88) som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på samarbete mellan arbetsgivaren och personalen i statens ämbetsverk och inrättningar. För ämbetsverken och inrättningarna används i lagen benämningen verk.

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på samarbete mellan arbetsgivaren och personalen i statens ämbetsverk och inrättningar. *På statliga affärsverk tillämpas lagen enligt vad som stadgas i 18 § lagen om statens affärsverk.* För ämbetsverken och inrättningarna används i lagen benämningen verk.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.
